

WIADOMOŚCI BANKU POLSKIEGO

(Drukowane jako rękopis).

Rok IV.

WARSZAWA, DNIA 30 KWIETNIA 1927 R.

Nr. 8.

TREŚĆ:

	str.		str.
Ruch służbowy	71	Przeprowadzanie prolongaty lub częściowej spłaty pożyczki	
Udogodnienia przy eksporcie towarów zagranicę	71	terminowej w razie zapisania dawnego dowodu zasta-	
Liczenie odsetek od pożyczek terminowych, płatnych w nie-		wowego i zobowiązania dłużnego	74
dziele lub ustawowe dni świąteczne	71	Wyjaśnienie, dotyczące nieprzyjmowania do dyskonta weksli,	
Umieszczanie stempla Banku Polskiego na kopertach, dołą-		wystawionych na niewłaściwych blankietach	74
canych do listów, w których Bank żąda odpowiedzi	72	Przedłużenie terminu wnoszenia podań o wyższe przeracho-	
Prawidłowe adresowanie przesyłek wartościowych	72	wanie pożyczek państwowych z lat 1918 — 1920	74
Właściwa interpretacja pierwszego punktu ogólnych zasad		Dokładne zapoznawanie się z treścią wydawnictwa „Erken-	
taryfy stawek prowizyjnych	72	nungszeichen”	75
Właściwe zaliczanie równoważności zrealizowanych kupo-		Zmiany w urzędowej stopie dyskontowej	75
nów od papierów kaucyjnych, przyjętych za Zastępstwo,		Zmiana ustawodawstwa bankowego na Węgrzech	75
podległe innemu Oddziałowi	73	Bilans handlowy Polski — I kwartał 1927 r.	77
Załatwianie komisowej sprzedaży akcji Banku Polskiego		Obieg pieniężny, kredyt dyskontowy i pokrycie kruszców	
z cesją in blanco	73	bileatów Banku Polskiego	78
Wyjątkowe otwieranie rachunków żywych formacjom woj-			
skowym	73		

Ruch służbowy.

Zmarli.

Jan Kieszniewski z Wydziału Personalnego Dyrekcji.

Udogodnienia przy eksporcie towarów zagranicę.

(Dział XII Spisu Okólników).

Ministerstwo Skarbu poleciło urzędowi celny, ażeby — aż do odwołania — nie wymagały zaświadczeń walutowych na towary, wywożone za granicę polityczną drogami kołowymi (samochodami, wozami, wózkami i t. p. środkami przewozowymi) oraz na towary, przenoszone osobiście przez granicę.

Zarządzenie powyższe ma na celu ułatwienie wywozu z pogranicznych powiatów.

Jednocześnie zawiadamia się — po porozumieniu z Ministrem Skarbu — że Oddziały mogą zaniechać pobierania od eksporterów weksli kaucyjnych przy wydawaniu różowych zaświadczeń walutowych. Należy jedynie zwracać uwagę na to, ażeby ilość wydawanych zaświadczeń odpowiadała mniej więcej zdolności eksportowej danej firmy.

Treść niniejszego poleca się odnotować w Okólniku Nr. 19 z 12 kwietnia 1926 r.

Liczenie odsetek od pożyczek terminowych, płatnych w niedziele lub ustawowe dni świąteczne.

(Dział VI Spisu Okólników)

Celem jednolitego sposobu obliczania odsetek od pożyczek terminowych, których termin płatności przypada na niedziele lub ustawowe dni świąteczne, wyjaśnia się, że — o ile klient reguluje dług całkowicie lub częściowo w najbliższym dniu powszednim, to od spłacanego kapitału nie należy liczyć odsetek, ponieważ opóźnienie w załatwieniu tej czynności nie wynika z jego winy. Jeżeli natomiast spłata pożyczki następuje w drugim lub późniejszym dniu powszednim, liczy się odsetki za tyle dni, ile upłynęło rzeczywiście od dnia płatności do dnia spłaty. Od kwot prolongowanych winny być obliczane odsetki zawsze od dnia płatności (bez względu na ewentualny dzień świąteczny) do nowego terminu.

Umieszczanie stempla Banku Polskiego na kopertach, dołączanych do listów, w których Bank żąda odpowiedzi.

(Dział I, IV i VIII Spisu Okólników).

W Okólniku Nr. 82 z 23 grudnia 1926 r. podano przepisy i warunki nadsyłania przez klientów za ryczałtem korespondencji w sprawach i na żądanie Banku.

Ponieważ niektórym urządcom pocztowym nasuwają się wątpliwości w tym względzie, wyjaśnia się ponownie, że korespondencja, nadsyłana przez osoby prywatne na żądanie i w sprawach Banku, podlega ryczałtowaniu na mocy przytoczonych w wymienionym wyżej Okólniku rozporządzeń Ministra Przemysłu i Handlu oraz Generalnej Dyrekcji Poczty i Telegrafów. Korespondencję taką winny wprowadzić nadawać osoby prywatne przy okienku pocztowym bez książek nadawczych, lecz — ze względów praktycznych — urzędy pocztowe nie czyniły dotąd żadnych trudności, gdy nadawca wrzucał taki list wprost do skrzynki.

Ażeby jednak urzędy pocztowe miały pewność, że korespondencja jest rzeczywiście spowodowana żądaniem Banku i, ażeby mogły następnie przeprowadzić obliczenie ilości listów, nadanych na podstawie uprawnienia do opłaty ryczałtowej, celem ustalenia rocznej kwoty ryczałtu, winny Oddziały umieszczać na kopertach (form. Nr. 551 i Nr. 606), oraz na formularzu Nr. 507 okrągłą pieczętkę z napisem „Stempel do listów“.

Treść niniejszego należy odnotować w przytoczonym na wstępie Okólniku, oraz w odnośnych paragrafach Instrukcji Służbowej Cz. II i IV.

Prawidłowe adresowanie przesyłek wartościowych.

(Dział I Spisu Okólników).

Przesyłki wartościowe niektórych Oddziałów nie są należycie adresowane mimo dokładnych w tym względzie wskazówek, zawartych w Okólnikach i Wiadomościach Banku Polskiego. Usterki adresowe dają się zauważyć zwłaszcza przy przesyłkach walut obcych do Wydziału Walutowego Oddziału Głównego.

Przypomina się więc ponownie, że prawidłowy adres na kopertach wartościowych winien być uwidaczniany w sposób następujący: u góry stempel firmowy Oddziału, pod nim z lewej strony numer przesyłki (według pocztowej książki nadawczej), z prawej waga; na środku koperty wypisuje się dokładny adres, w dolnym zaś lewym rogu zawartość, którą określa się słowami „Nadmiar kasowy” — o ile przesyłana jest gotówka (złote, waluty, kruszec) lub „Papiery wartościowe”, „Kupony” i t. p. stosownie do rodzaju przesyłki.

Wykazy (form. Nr. 264 i 265), sporządzane w trzech egzemplarzach, przysyłać należy w myśl listu okręznego Centralnej Księgowości Nr. 23 z 25 lutego 1927 r., przyczem u góry wykazu po słowach „Wysłanych do Oddziału Głównego (Skarbcza Emisyjnego) dnia..... 192... r.” winny być dopisywane wyrazy: „Pod wartością zł.....” z uwidocznieniem kwoty deklarowanej na przesyłce.

Właściwa interpretacja pierwszego punktu ogólnych zasad taryfy stawek prowizyjnych.

(Dział I i VIII Spisu Okólników).

Punkt pierwszy ogólnych zasad taryfy stawek prowizyjnych interpretują niektóre Oddziały w ten sposób, że nie liczą prowizji od przekazów żyrowych nie tylko klientom, przekazującym na swój własny rachunek żyrowy w innym Oddziale, lecz również osobom lub instytucjom, działającym z ich polecenia, a więc filjom, reprezentantom, inkasentom i t. p. Wobec powyższego wyjaśnia się, że prowizji tej nie pobiera się tylko od samych posiadaczy rachunków żyrowych, o ile ci osobiście skuteczniają przekazy na swoje własne rachunki, prowadzone w innych Oddziałach. We wszystkich innych wypadkach należy liczyć normalną prowizję taryfową.

Właściwe zaliczanie równowartości zrealizowanych kuponów od papierów kaucyjnych, przyjętych za Zastępstwo, podległe innemu Oddziałowi.

(Dział IV Spisu Okólników).

Zgodnie z ustaloną zasadą (Instrukcja Służbowa Cz. IV § 21, str. 133) Oddziały realizują kupony płatne od papierów kaucyjnych Zastępstw i uznają je równowartością w książce kontowej na rachunku gotówki.

Nie zawsze jednak walory kaucyjne przechowywane są przez Oddział, prowadzący Zastępstwo, lecz przez inny, skutkiem czego powstaje wątpliwość co do sposobu zaliczenia równowartości za zrealizowane kupony, t. j., czy ma być ona wypłacana centrali danej instytucji, która złożyła papiery, czy też winna być przekazywana właściwemu Oddziałowi.

Ponieważ myślą przewodnią obowiązującego przepisu jest dążenie do zmniejszania salda Zastępstwa, winny zatem Oddziały, przechowujące kaucje, złożone za Zastępstwa obce, przekazywać (przez sumy przechodnie) kwoty, uzyskane z realizacji kuponów od papierów kaucyjnych, właściwemu Oddziałowi, który następnie przeprowadzi prawidłowe księgowanie.

O odcięciu kuponów, zrealizowaniu i przekazaniu ich równowartości winna być zawiadomiona centrala odnośnej instytucji.

Treść niniejszego należy odnotować we wskazanym paragrafie Instrukcji.

Załatwianie komisowej sprzedaży akcji Banku Polskiego z cesją in blanco.

(Dział I i IX Spisu Okólników).

Zdarza się, że Oddziały żądają od klientów, składających akcje Banku Polskiego do komisowej sprzedaży, ażeby ci opatrywali je własną cesją blankową, chociażby one zawierały już cesję in blanco jednego z poprzednich właścicieli. Domaganie się tego rodzaju formalności w tych warunkach nie jest prawnie uzasadnione i w rzeczywistości utrudnia obrót akcjami.

Wyjaśnia się zatem, że przy przyjmowaniu akcji Banku Polskiego do komisowej sprzedaży należy tylko zbadać, czy są one opatrzone cesją in blanco pierwotnego akcjonariusza lub jednego z następnych jej cesjonariuszów, przyczem nie może być przerwany łańcuch podpisów. Akcje takie mogą przechodzić do rąk całego szeregu nowonabywców bez ich podpisów.

W wypadku przedstawienia do komisowej sprzedaży akcji Banku Polskiego, niezawierającej cesji in blanco, winien Oddział poinformować klienta, ażeby wpierw postarał się o podpis blankowy ostatniego imiennie wskazanego w akcji cesjonariusza, o ile nim nie jest sam zleceniodawca, poczem zbadać opłatę stemplową — w myśl listu okrężnego Wydziału Prawnego Nr. 32 z 14 marca 1927 r. i wykonać zlecenie.

Wyjątkowe otwieranie rachunków żywych formacjom wojskowym.

(Dział VIII Spisu Okólników).

Urzędy wojskowe zaopatrywane są w środki pieniężne za pośrednictwem kas skarbowych, które wydają im białe чеки żywe, realizowane następnie w Oddziałach Banku.

Ponieważ obecnie zamierzona jest zmiana dotychczasowych przepisów rachunkowych i kasowych kas skarbowych, a niektóre formacje wojskowe — zwłaszcza większe — załatwiają samodzielnie operacje kasowe, można w wyjątkowych wypadkach odstąpić od postanowień Okólnika Nr. 11 z 17 maja 1924 r. i otwierać na żądanie rachunki żywe urzędom wojskowym, z zastosowaniem wskazówek Instrukcji Służbowej Cz. II § 2, str. 7, ust. 4.

Przeprowadzanie prolongaty lub częściowej spłaty pożyczki terminowej w razie zapisania dawnego dowodu zastawowego i zobowiązania dłużnego.

(Dział VI Spisu Okólników).

Jakkolwiek Oddziałom znane jest przeprowadzanie prolongaty lub częściowej spłaty w razie braku miejsca na wpisanie odnośnych pozycji w dawnym dowodzie zastawowym i zobowiązaniu dłużnem, to jednak przy systemie zaliczania odsetek zgóry sprawa ta wymaga pewnych wyjaśnień.

Należy tu rozróżniać dwa wypadki: 1) klient prolonguje pożyczkę lub spłaca jej część w terminie, albo też 2) czyni to przed terminem płatności.

Załatwienie samej prolongaty pożyczki w terminie jej płatności nie nasuwa wątpliwości, ponieważ pobrane odsetki wpisuje się w nowym dowodzie zastawowym oraz zobowiązaniu dłużnem; w razie częściowej spłaty przeprowadza się operację taką jako wykup dawnego zastawu i udzielenie nowej pożyczki, wypisując w nowych dokumentach resztę kwoty dłużnej i odsetki od niej.

Natomiast o ile dłużnik spłaca część pożyczki przed terminem, należy postąpić jak wyżej, jednak z zachowaniem pierwotnego terminu dla reszty długu. Ewentualną bonifikatę od spłaconej kwoty odnotowuje się na pierwotnych dokumentach z odpowiednim wyjaśnieniem w rubryce, przeznaczonej na uwidacznianie zaliczonych odsetek. Np. Pożyczka 1.000 złotych, płatna 1 lipca; klient spłaca 20 kwietnia 500 złotych. Operację tę załatwia się jako spłatę całego długu (jednak z bonifikatą odsetek tylko od 500 złotych i odnotowaniem tego w dawnych dokumentach), przyczem w nowych dokumentach wypisuje się tylko kwotę dłużną, t. j. 500 złotych i pozostawia się termin płatności 1 lipca. W nowych dokumentach zatem wpisuje się zmniejszoną kwotę dłużną i pierwotny termin płatności, w rubryce zaś, przeznaczonej na odnotowywanie pobranych odsetek, zamieszcza się odpowiednią adnotację, wskazującą powód ich niezaliczenia. Gdyby dłużnik spłacał część pożyczki przed terminem płatności i żądał jednocześnie prolongaty reszty długu na dalszy okres, można to uczynić w sposób wyżej podany i pobrać odsetki od reszty kwoty dłużnej tylko za czas od pierwotnego do nowego terminu płatności, który nie może być dłuższy niż 3 miesiące, licząc od dnia załatwiania częściowej spłaty, który nie może być dłuższy niż 3 miesiące, licząc od dnia załatwiania częściowej spłaty długu (Wiadomości Banku Polskiego Nr. 7 z 15 kwietnia 1925 r., str. 73). Np. Pożyczka 800 złotych, płatna 15 maja. Klient spłaca 20 kwietnia 200 złotych i prosi o prolongatę reszty długu na 3 miesiące. Obliczenie i wystawienie dokumentów, podobnie jak w poprzednim przykładzie, z tą tylko różnicą, że termin płatności oznacza się na 20 lipca, obliczając odsetki za czas od 15 maja do 20 lipca.

We wszystkich powyższych wypadkach winny być ponadto zachowane postanowienia Instrukcji Służbowej Cz. I, § 10 co do umieszczania w dawnych i nowych dokumentach adnotacji o przepisaniu oraz co do przeprowadzania przez primanotę i księgowania w dzienniku kasowym.

Wyjaśnienie, dotyczące nieprzyjmowania do dyskonta weksli, wystawionych na niewłaściwych blankietach.

(Dział IV Spisu Okólników).

Wyjaśnienie, zawarte w Wiadomościach Nr. 7 z 15 kwietnia 1927 r. w sprawie nieprzyjmowania do dyskonta weksli, wystawionych na niewłaściwych blankietach, stosowane jest zbyt rygorystycznie przez poszczególne Oddziały.

Jako błąd formalny, stanowiący powód do nieprzyjmowania weksli do dyskonta, uważać należy przede wszystkim poprawianie lub skreślanie niektórych wyrazów w tekście weksla. O ile jednak weksel ciągniony wystawiony jest prawidłowo na urzędowym blankiecie weksla własnego, w ten sposób, że niema żadnych skreśleń w drukowanym tekście, nie zachodzą powody do odrzucenia weksla.

Napis „Weksel własny” lub „Weksel ciągniony” przy winiecie na wekslu po lewej stronie, nie jest istotną częścią tekstu weksla.

Przedłużenie terminu wnoszenia podań o wyższe przerachowanie pożyczek państwowych z lat 1918 — 1920.

(Dział VII Spisu Okólników).

Minister Skarbu rozporządzeniem, ogłoszonym w Dzienniku Ustaw Nr. 39 z 27 kwietnia 1927 r. poz. 349, przedłużył termin wnoszenia podań o wyższe przerachowanie zobowiązań Skarbu Państwa z tytułu pożyczek państwowych z lat 1918 — 1920 do 1 lipca 1927 r.

Na powyższe zwraca się uwagę Oddziałów, celem odpowiedniego informowania klientów.

Dokładne zapoznawanie się z treścią wydawnictwa „Erkennungszeichen”.

(Dział XII Spisu Okólników).

W wydawnictwie „Erkennungszeichen echter und gefälschter Noten” zamieszczane są zawsze aktualne opisy nowoemitowanych banknotów prawie wszystkich państw europejskich, Ameryki Północnej i Afryki Południowej tudzież pojawiających się falsyfikatów. Ponieważ od czasu regularnego przesyłania Oddziałom uzupełnień powyższego wydawnictwa nie podaje się w Wiadomościach Banku Polskiego opisów z tego zakresu, winni przeto urzędnicy, prowadzący skarbiec oraz załatwiający skup walut i dewiz, zapoznawać się dokładnie z treścią nowych ogłoszeń, ażeby uniknąć możliwych pomyłek i wynikających stąd strat.

Zmiany w urzędowej stopie dyskontowej,

które zgodnie z Okólnikiem Nr. 38 z 11 maja 1925 r. należy odnotować w „Wiadomościach Banku Polskiego” Nr. 6 z 31 marca 1927 r. str. 60:

Francja	z 5½% na 5%	od dn. 14.IV. 1927 r.
Anglja	z 5% na 4½%	od dn. 21.IV. 1927 r.
Szwecja	z 4½% na 4%	od dn. 21.IV. 1927 r.
Belgja	z 6% na 5½%	od dn. 27.IV. 1927 r.

Zmiana ustawodawstwa bankowego na Węgrzech.

Z początkiem lutego 1927 r. weszło na Węgrzech w życie nowe rozporządzenie Ministra Skarbu z 25 stycznia 1927 r. w sprawie wykonywania czynności bankowych i bankierskich.

Z pod mocy obowiązującej nowego prawa została wyeliminowana tak znaczna ilość banków, że nowe rozporządzenie dotyczy właściwie tylko domów bankowych, kantorów wymiany i wszystkich mniejszych banków akcyjnych, komandytowo-akcyjnych, firmowych i spółek, które nie wchodzą w skład organizacji znanej pod nazwą „Centrali Instytucji Kredytowych” (L'institut central des Sociétés Financières). Instytucja ta została założona przez rząd węgierski jeszcze podczas wojny. Do zakresu działania tej instytucji, w skład której wchodzi oprócz państwa prawie wszystkie większe banki akcyjne, należy nadzór nad sprawowaniem interesów przez członków, prawo przeprowadzania u nich rewizji, interwencji w wypadkach czasowej immobilizacji ich funduszy, przygotowywanie fuzji banków, wreszcie przeprowadzanie likwidacji instytucji bankowych w wypadkach kiedy okazuje się tego potrzeba¹⁾. Centrala wykonywa zarazem funkcje banku państwowego i analogicznie do naszego Banku Gospodarstwa Krajowego, pośredniczy przy rozdziale kredytów państwowych na potrzeby rolnictwa i przemysłu. Banki wchodzące w skład tej organizacji uposażone są w przywilej przyjmowania depozytów na książeczki wkładowe, co jak wiadomo uzależnione jest w polskim ustawodawstwie bankowym od uzyskania specjalnej koncesji (§ 20 rozp. Prez. Rzeczyp. z 27 grudnia 1924 r.). Nie podlegają również nowemu prawu instytucje kredytowe należące do „Centralnego Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego”, do węgierskiego „Syndykatu Finansowego”, do związku spółdzielczego „Hangya”, jakoteż biura wymiany pieniędzy uruchomione przez „T-wo Akcyjne dla ruchu podróźnych”, (oficjalne biuro sprzedaży biletów kolejowych). Odnosnie do wszystkich instytucji kredytowych nie podlegających nowemu prawu — zostają utrzymane w mocy poprzednio obowiązujące przepisy ustawowe (§ 11 i 12).

Węgierskie rozporządzenie bankowe wprowadza podobnie jak w Polsce system koncesyjny. Do prowadzenia i założenia banku względnie kantoru wymiany wymagana jest koncesja rządowa (§ 1).

Rozporządzenie wylicza szczegółowo, co w jego rozumieniu uważane jest za czynności banków i kantorów wymiany. Do czynności tych zalicza: pośredniczenie w tranzakcjach papierami wartościowymi, sprzedaż, kupno i przechowywanie monet, złota, srebra, papierów wartościowych i pieniędzy zagranicznych, dokonywanie wypłat na zagranicę, dyskontowanie weksli, udzielanie po-

¹⁾ Informacje dotyczące Centrali Instytucji Kredytowych przytoczono na zasadzie raportu gospodarczego placówek zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej Nr. 5 z 1926 r. wyd. tyg. „Przemyśl i Handel”.

zyczek na rachunku otwartym, zawieranie transakcji reportowych i pośredniczenie przy nich, udzielanie poręczeń, sprzedaż losów, udzielanie pożyczek z zabezpieczeniem lub bez zabezpieczenia hipotecznego, (z zastrzeżeniem co do pożyczek lombardowych, iż przy udzielaniu ich bank musi stosować się do poprzednio wydanych rozporządzeń) i wreszcie fruktyfikację pieniędzy obcych (§ 2). Jak widzimy ustawodawca węgierski wysuwa na pierwszy plan czynności pośredniczące banków, potem mówi o czynnościach aktywnych, a na samym końcu o czynnościach biernych banków. Polska ustawa bankowa jak wiadomo odstępuje od bezpośredniego wyliczania czynności bankierskich, a tylko w sposób pośredni z treści niektórych paragrafów można ustalić, co przedewszystkiem uważane jest za czynność bankową. Praktyka polska jest w tym względzie lepsza, gdyż czynności przedsiębiorstw bankowych są tak dalece różnorodne, że wyczerpujące ich wyliczenie jest nie tylko trudne, ale nawet wprost niemożliwe.

Rozporządzenie odróżnia koncesję całkowitą, uprawniającą do wykonywania wszystkich czynności bankowych, wyliczonych w § 2 rozporządzenia i koncesję ograniczoną, uprawniającą jedynie do czynności związanych z handlem papierami wartościowymi, a więc w szczególności: kupno, sprzedaż i pośredniczenie w transakcjach papierami wartościowymi (§ 3). Instytucja posiadająca koncesję ograniczoną nie może zwłaszcza zajmować się kupnem i sprzedażą pieniędzy zagranicznych, monet, wypłatami na zagranicę i pośredniczeniem w tych interesach, czyli że oprócz innych ograniczeń nie posiada również w/g naszej nomenklatury i praw banku dewizowego.

Charakterystycznym szczegółem jest postanowienie uzależniające udzielenie koncesji bankowej od wykazania się, oprócz ogólnych warunków wymaganych do uzyskania koncesji przemysłowej, posiadaniem odpowiedniego lokalu biurowego, złożeniem kaucji, opłaty koncesyjnej i wciągnięciem firmy do rejestru handlowego. Minimalne wymagania ustawowe co do lokalu są następujące: lokal musi służyć wyłącznie tylko do czynności bankierskich i jeżeli niema bezpośredniego wyjścia na ulicę, musi się składać przynajmniej z dwóch ubikacji. Od banków mających siedzibę w Budapeszcie wymagana jest kaucja w kwocie 8,000 pengö, w innych miastach w wysokości 4,000 pengö. Kaucję należy złożyć w gotówce albo w papierach posiadających zdolność kaucyjną do wysokości $\frac{2}{3}$ ich wartości kursowej. W pewnych wypadkach może być złożona kaucja w formie poręki. Za każdy oddział należy złożyć kaucję w wysokości 2,400 pengö (niezależnie od miejsca siedziby). Kaucja służy na zabezpieczenie roszczeń państwa wynikłych z tytułu niewłaściwego wykonywania przez bank czynności bankierskich i na pokrycie kar wymierzanych przez państwo. Opłata koncesyjna musi być złożona równocześnie z wniesieniem podania o udzielenie koncesji i wynosi dla Budapesztu 160 pengö, dla innych miejscowości 80 pengö i dla każdej filji bez względu na siedzibę również 80 pengö (§ 4-8). Banki posiadające koncesję ograniczoną uprawniającą jedynie do handlu papierami wartościowymi składają w razie posiadania siedziby w Budapeszcie kaucję w wysokości 4,000 pengö, w innych miejscowościach 2,400, a za każdą filję 800 pengö. Opłata koncesyjna od tych przedsiębiorstw wynosi połowę jej nominalnej wysokości (§ 12). W polskim ustawodawstwie bankowym koncesji udziela Minister Skarbu w/g swobodnego uznania, po zasięgnięciu opinii organizacji gospodarczych. Niema kazuistycznych postanowień co do obowiązku posiadania odpowiedniego lokalu. Kaucja wymagana jest jedynie od osób fizycznych, spółek firmowych i komandytowych (nie dotyczy spółek akcyjnych i komandytowo-akcyjnych), które jeszcze przed otrzymaniem koncesji muszą złożyć do depozytu kwotę w wysokości 10% sumy kapitału zakładowego. Pobieranie specjalnych opłat koncesyjnych nie jest przewidziane w naszym ustawodawstwie.

Władza przemysłowa 1-szej instancji ma prawo kontroli co do zachowywania przez bank przepisów ustawy przemysłowej. Bank obowiązany jest wydawać stronom drukowane, podpisane i zaopatrzone stemplem firmowym rachunki z wyszczególnieniem kursu, prowizji i innych kosztów (§ 10). Końcowe paragrafy zawierają postanowienia karne na wypadek wykonywania czynności bankowych bez koncesji, lub niezachowywania przepisów § 10. Rozporządzenie obejmuje w całości 13 paragrafów.

Bliższe rozpatrzenie węgierskiego rozporządzenia bankowego wykazuje, iż reguluje ono zaledwie drobny ułamek życia bankowego i ujmuję problem raczej z punktu widzenia fiskalnego, w naturalnej niejako konsekwencji tej okoliczności, iż wydane zostało przez Ministra Skarbu. Nie może tutaj być przeprowadzona żadna analogja z polskim rozporządzeniem bankowym z grudnia 1924 r., któremu podlegają w zasadzie wszystkie banki w Polsce (z wyjątkiem banków państwowych oraz Towarzystw Kredytowych) i które, dążąc do wszechstronnego unormowania problemu bankowego, stanowi niejako kodeks bankowości prywatnej w Polsce.

BILANS HANDLOWY POLSKI

I kwartał 1927 r.

Trwający już od połowy ubiegłego roku wzrost importu nie został przerwany, jakkolwiek osłabło nieco jego tempo i uległ dość poważnej zmianie jego charakter. O ile do końca ubiegłego roku wzrost importu dotyczył głównie surowców i wyrobów przemysłowych, o tyle w pierwszym kwartale roku bieżącego należy go przypisać głównie artykułom spożywczym. Zmniejszenie się przywozu surowców dla przemysłu włókienniczego i wzrost importu nawozów sztucznych mają charakter typowo sezonowy. Znamienny jest nieprzerwany, stały wzrost importu wyrobów metalowych, maszyn, aparatów i instrumentów wszelkiego rodzaju, który świadczy o coraz bardziej intensywnym gromadzeniu kapitału.

Wywóz wykazał niewielkie zmniejszenie w porównaniu z poprzednim kwartałem oraz dwie charakterystyczne zmiany: 1) zastąpienie eksportu zboża wywozem produkcji hodowlanej, co się tłumaczy czynnikami sezonowymi, 2) spadek wywozu węgla wskutek pogarszającej się konjunktury po zakończeniu strajku angielskiego oraz wzrost wywozu drzewa wobec pomyślnej konjunktury, który całkowicie równoważy straty na zmniejszeniu się ilości i wartości wywożonego węgla.

Znamienne jest pozatem stałe, choć stosunkowo niewielkie zmniejszanie się aktywności bilansu handlowego. Nadwyżka eksportu nad importem wynosiła w styczniu 7,1, w lutym 4,4 i w marcu 0,4 milionów złotych w złocie.

W milionach złotych w złocie.

WYSZCZEGÓLNIENIE	1 9 2 5				1 9 2 6				1927
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I
Przywóz ogółem	509,9	538,2	358,5	184,3	168,0	184,1	243,4	301,1	347,9
<i>Artykuły spożywcze i zwierzęta</i>	<i>131,9</i>	<i>174,9</i>	<i>114,4</i>	<i>40,1</i>	<i>39,4</i>	<i>29,6</i>	<i>34,7</i>	<i>50,6</i>	<i>81,7</i>
Zboże i mąka	52,1	115,4	70,8	1,7	3,4	3,8	6,1	9,7	27,2
Owoce	11,6	9,4	1,3	3,6	3,3	2,7	0,7	3,3	5,4
Herbata, kawa, kakao	9,6	10,1	9,6	6,3	7,9	7,1	7,7	8,7	9,5
Ryby, śledzie i raki	16,1	5,6	6,1	4,2	6,7	2,1	4,7	8,0	10,9
Tytoń i wyroby tytoniowe	19,9	10,2	9,8	8,8	9,0	5,2	5,7	2,2	5,2
Różne spożywcze	22,6	24,2	16,8	15,5	9,1	8,7	9,8	18,7	23,5
<i>Surowce i wyroby przemysłowe</i>	<i>378,0</i>	<i>363,3</i>	<i>244,1</i>	<i>144,2</i>	<i>128,6</i>	<i>154,5</i>	<i>208,7</i>	<i>250,5</i>	<i>266,2</i>
Metale i wyroby metalowe	27,3	30,2	17,5	10,0	8,5	7,9	12,4	16,4	22,4
Maszyny i aparaty	28,0	30,8	22,6	14,5	10,5	11,1	13,8	16,9	20,4
Instrumenty, przyrządy etc.	28,0	38,5	26,3	14,9	11,4	13,3	14,6	17,8	19,3
Bawełna, wełna i przędza	108,5	84,9	64,0	36,8	40,0	50,8	71,7	93,7	73,3
Tkaniny wełniane i bawełniane	27,9	31,5	14,4	4,2	3,3	4,9	4,7	4,6	5,7
Inne surowce i wyroby włókniste	16,6	19,6	11,5	10,8	6,9	7,4	10,1	5,2	14,9
Odzież i konfekcja	27,9	21,1	7,3	5,5	3,0	4,5	4,1	3,3	3,1
Skóry i futra	18,3	21,4	18,7	9,2	5,8	8,6	18,1	19,8	18,9
Obuwie skórzane	10,4	11,9	3,9	3,2	1,0	1,1	0,7	0,7	0,8
Chemikalja	37,7	24,8	25,0	12,6	18,4	22,8	26,2	28,8	41,7
Różne	47,4	48,6	32,9	22,5	19,6	22,3	32,3	43,3	45,7
Wywóz ogółem	331,0	299,2	284,1	343,4	288,2	286,0	364,4	368,3	360,9
<i>Artykuły spożywcze i zwierzęta</i>	<i>106,3</i>	<i>71,2</i>	<i>83,8</i>	<i>153,4</i>	<i>113,2</i>	<i>112,8</i>	<i>97,9</i>	<i>124,2</i>	<i>116,2</i>
Zboże i mąka	6,4	1,4	31,8	55,4	30,7	26,3	31,2	25,4	9,8
Cukier	31,8	12,0	3,2	28,5	23,8	18,2	7,5	34,8	38,0
Jaja	6,5	15,4	11,6	12,4	11,9	30,1	19,0	13,1	16,7
Mięso	28,2	13,6	2,5	5,5	9,9	10,3	6,7	8,4	12,3
Zwierzęta	21,3	23,1	24,6	31,1	23,9	14,7	14,5	14,2	16,2
Różne spożywcze	12,1	5,7	10,1	20,5	13,0	13,2	19,0	28,3	23,2
<i>Surowce i wyroby przemysłowe</i>	<i>224,7</i>	<i>228,0</i>	<i>200,3</i>	<i>190,0</i>	<i>175,0</i>	<i>173,2</i>	<i>266,5</i>	<i>244,1</i>	<i>244,7</i>
Drzewo	51,5	70,7	62,7	43,3	45,6	51,9	55,2	54,2	79,3
Węgiel	42,0	42,1	27,6	34,1	31,0	37,8	106,3	80,2	54,7
Nafta	17,5	17,0	15,7	17,0	16,3	17,0	23,4	24,2	16,5
Cynk i wyroby z cynku	18,2	25,9	18,3	19,8	23,6	22,6	22,9	27,0	24,8
Inne metale i wyroby	15,6	21,1	7,9	10,5	8,3	8,0	13,8	13,1	15,9
Tkaniny wełniane i bawełniane	13,8	10,6	25,3	16,5	7,9	6,1	10,5	7,6	8,4
Inne surowce i wyroby włókniste	24,2	15,3	15,3	19,9	16,9	9,9	11,6	9,3	10,7
Różne	41,9	25,3	27,5	28,9	25,4	19,9	22,8	28,5	34,4
Saldo	-178,9	-239,0	-74,4	+159,1	+120,2	+101,9	+121,0	+67,2	+13,0

Obieg pieniężny, kredyt dyskontowy i pokrycie kruszcowe biletów Banku Polskiego.

(W milionach złotych).

D A T A	Ogółem środków obiegowych ¹⁾	Środki obiegowe w złotych					Portfel wekslowy i pożyczki	Pokrycie kruszc: złoto i dewizy	Stosunek % pokr. kruszc. biletów B. P.
		Bilety B. P.	Srebro	Bilety zdawk.	Bilon	Marki pol. przel. na złote			
10. V. 1924.	377,4	111,1	—	12,8	—	252,0	119,1	249,9	224,91
30. VI. "	489,7	334,4	—	72,4	4,0	78,8	144,7	280,5	83,88
30. IX. "	591,1	460,4	—	107,3	17,4	6,0	243,0	314,7	68,35
31. XII. "	675,8	550,9	2,8	88,8	31,5	1,8	280,9	357,4	64,89
31. III. 1925.	754,8	563,2	30,0	103,7	56,3	1,7	332,1	366,4	65,06
30. VI. "	747,2	503,2	83,4	107,9	52,6	—	334,8	235,0	51,19
30. IX. "	739,7	396,5	89,0	191,3	63,6	—	313,3	169,4	40,67
31. XII. "	815,0	381,4	90,0	281,8	61,8	—	325,6	130,8	37,96
31. III. 1926.	815,2	389,4	88,0	284,5	53,4	—	330,8	121,7	36,68
30. VI. "	907,8	448,0	87,6	318,7	53,4	—	331,2	144,3	33,72
30. IX. "	1.008,2	581,4	88,1	289,1	49,5	—	343,6	223,4	40,55
31. XII. "	1.021,1	592,7	90,0	287,5	50,8	—	330,6	264,0	46,86
31. I. 1927.	992,1	584,8	88,7	270,5	48,0	—	329,2	296,0	53,21
28. II. "	1.046,7	633,5	89,4	274,9	48,9	—	339,9	335,2	55,43
31. III. "	1.007,4	668,4	88,4	286,9	47,2	—	364,1	350,9	54,79
10. IV. "	1.079,5	660,1	88,5	284,5	46,4	—	375,4	356,1	56,26
20. IV. "	1.043,6	643,6	87,2	268,4	44,4	—	367,2	358,8	58,05

Z końcem kwietnia 1927 r. minął trzechletni okres istnienia Banku Polskiego. Podane powyżej zestawienie wykazuje znaczne wzmocnienie rezerw i sytuacji Banku Polskiego na rynku walutowym. Obieg pieniężny wzrósł blisko trzykrotnie, emisja biletów Banku Polskiego ponad sześciokrotnie, wysokość udzielonych kredytów więcej niż trzykrotnie (bez uwzględniania 40% spadku realnej wartości złotego), a zapasy walutowe Banku z najniższego stanu w 1-szym kwartale 1926 r. podniosły się znacznie i pod koniec trzechlecia istnienia Banku Polskiego osiągnęły prawie swój najwyższy stan z 31/III. 25 r. Wtedy jednak było to następstwem nadzwyczajnego dopływu kapitału zagranicznego w postaci pożyczki Dillonowskiej, obecnie zaś jest wynikiem dodatniego salda bilansu handlowego.

Zmiany zaszcze w tym względzie i tempo wzrostu poszczególnych pozycji uwydatnia najlepiej zestawienie indeksowe, przy wzięciu za podstawę stan początkowy z 10 maja 1924 r.:

D A T A	Obieg pieniężny	Środki obiegowe		Portfel wekslowy i pożyczki	Zapasy złota i dewiz netto
		Bilety B. P.	Bilon i bilety zdawkowe ²⁾		
10. V. 1924	100	100	100	100	100
30. VI. "	130	301	59	121	112
31. XII. "	179	496	47	236	143
30. VI. 1925	198	453	92	281	94
31. XII. "	216	343	164	273	52
31. VI. 1926	241	403	174	278	58
31. XII. "	271	533	162	277	106
20. IV. 1927	277	579	151	308	144

Jak widzimy obieg pieniężny wzrastał mniej więcej równomiernie, w tym czasie bowiem kiedy kurczył się obieg biletów bankowych (czerwiec 1925 — czerwca 1926 r.) wzrastał silnie obieg bilonu i biletów zdawkowych. Zachodzi wyraźna analogja między wahaniami zapasów kruszczowych, a obiegiem biletów bankowych, co dowodzi, iż polityka walutowa Banku Polskiego dążyła przez kurczenie obiegu biletów bankowych do obniżenia cen i zwyżki wartości pieniądza. Poczynania Banku w tym względzie udaremnione zostały przez silny wzrost pieniędzy skarbowych, (między 30. VI. 25. a 31. XII. 25. indeks bilonu i biletów wzrósł z 92 do 164).

¹⁾ Różnice wynikają z zaokrąglenia.

²⁾ Przyjmuje się za podstawę stan biletów zdawkowych i przeliczonych na złote marek polskich znajdujących się podówczas w obiegu.